

Тема: Образи дітей (німецький хлопчик Бруно, єврейський хлопчик Шмуль), їхня дружба і взаємодопомога

Мета: розвиток компетентностей

предметних і комунікативних: знання і розуміння сюжету роману «Хлопчик у смугастій піжамі»; уміння усвідомлено читати і сприймати на слух текст твору, відповідати на запитання за змістом прочитаного / почутого, характеризувати роль, виражальні можливості та вплив на слухача / читача важливих художніх деталей твору, стисло або вибірково переказувати прочитане та/або почуте, характеризувати і порівнювати персонажів; висловлювати власні погляди, ідеї, переконання, своє ставлення до зображених у творі людей, подій, ситуацій, явищ тощо, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади;

ключових: розвиток уміння розмежовувати в художньому тексті фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст, наводити аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментувати підтекст, наводити приклади; візуалізувати враження від художнього тексту / медіатексту.

Обладнання: підручники, зошити, ПК, презентація.

Тип уроку: урок формування нових знань, умінь та навичок.

Зміст уроку

I. Актуалізація знань

Хвилинка творчості. Презентація домашнього завдання. Виразне читання «в особах» або інсценізація епізоду роману.

II. Мотивація навчальної діяльності

Повідомлення теми уроку. Визначення очікуваних результатів відповідно до орієнтирів навчальної програми.

Вступне слово вчителя. Джон Бойн пропонує читачам поглянути на світ концтабору очима дев'ятирічної дитини. Прийом безпрограшний для того, щоб книжку помітили. Але саме цей спосіб оповіді накладає на митця особливу відповідальність – він повинен взяти правильний тон, бездоганно точно розставити акценти, дати книжці таке звучання, при якому текст не виявиться ні занадто пафосним, ні занадто відстороненим, ні занадто емоційним. Бойн успішно обійшов усі ці «занадто», створивши неоднозначну книжку, гідну визнання.

III. Сприйняття і засвоєння матеріалу

Загальна характеристика роману. Аналіз сюжету. Джон Бойн розповідає історію двох німецьких дітей (Бруно і Гретель), батька яких призначили комендантом концтабору, де знищують євреїв із різних куточків Європи. Маючи гострий і допитливий розум, дев'ятирічний Бруно, який сумує за друзями і мріє бути дослідником, випадково знаходить дорогу до табору. Біля огорожі він зустрів однолітка – єврейського хлопчика Шмуля, з яким затоваришував. Прагнучи допомогти тому знайти батька, Бруно надягає смугасту піжаму, принесену другом, перелізає через огорожу і зникає в страшному горнилі печі, яка стала символом знищення цілого народу. Бо це не гра, а реальність війни.

Бойн навмисно уникає зайвих деталей, назви й імена «вимовляє» в книжці так, як вимовляла б дитина, – це робить текст простим, навіть інколи примітивним і в той же час додає реалістичності дитячого сприйняття, за яким «ховається» сам автор.

Бруно здебільшого не розуміє того, що відбувається навколо – ні війни, ні правди про табір, ні, тим більше, правди про фашизм. Читач має поглянути на дійсність через призму цього дитячого нерозуміння, наївних уявлень.

– Як ви гадаєте, чи насправді діти тоді були настільки наївними, як Бруно?

Бруно і Шмуль – два відображення дитинства у війні через антитезу: безпечність одного і недитяча серйозність іншого. Шмуль – одноліток Бруно, але він вже багато побачив і багато через що пройшов за свої дев'ять років. Він виявляється набагато мудрішим за свого друга, прощає його і любить усім своїм серцем, хоч і знає, хто його батько!

IV. Формування знань, умінь, навичок, компетенцій

Бесіда за запитаннями підручника (с. 101).

– Розкажіть про родину Бруно. Чому вони переїхали на нове місце проживання? Як Бруно сприйняв цей переїзд?

– Чому Бруно та Гретель не розуміють, що відбувається за колючою огорожею? Як батько пояснив синові, у чому відмінність людей по різні боки колючої огорожі?

Робота в групах. Опишіть життя в новому будинку від імені дітей Бруно та Гретель.

– Як Бруно знайшов Шмуля? Чи розуміє він становище свого нового друга?

– Чому хлопчики подружилися? Чому їм не заважає різниця в їхньому становищі? Як вони вирішують суперечливі питання?

– Поясніть, що означають образи-символи в романі – свастика і шестикутна зірка. Яку роль вони відіграють у житті головних героїв твору?

Робота над художніми деталями, пов'язаними з образами хлопчиків. Картки або інтерактивна вправа «“Хлопчик у смугастій піжамі”. Художні деталі»: <https://learningapps.org/display?v=pi0cb0p8j24>

– Розподіліть образи-деталі, поясніть, яке смислове символічне значення цих образів.

– Спрогнозуйте, як надалі розвиватиметься дружба двох хлопчиків.

Коментар учителя. Бруно вірить, що друг вийде коли-небудь з-за огорожі та приїде до нього в гості в Берлін. Тому він перед від'їздом додому перелазить на другу сторону колючого дроту, одягає смугасту робу і допомагає другові знайти його батька. Шмуль теж у глибині душі вірить, що колись повернеться додому. Але реальність виявиться занадто жорстокою до героїв книжки – солдати заганяють їх обох до газової камери. І ця жорстокість історично реальна, адже в той час «хепі-ендів» не було ні для кого.

Відтворення послідовності подій. Картки або інтерактивна вправа «“Хлопчик у смугастій піжамі”. Сюжет»: <https://learningapps.org/display?v=p9hbks0yn24>

V. Закріплення матеріалу, узагальнення та корекція знань

Виконання інтерактивної вправи «Бруно і Шмуль: зіставлення образів»: <https://learningapps.org/display?v=pbeco1dnc24>

«Двобій думок». Дві групи готують обґрунтування певної позиції за схемою: думка – її обґрунтування прикладами – висновок.

– Я вважаю, що дружба між Бруно і Шмулем була неможливою, тому автор не повинен був порушувати історичну достовірність.

– Я вважаю, що діти різних країн і народів мають право і повинні товаришувати, незважаючи на відмінності звичаїв і культури, і цьому сприяє книга Дж. Бойна.

VI. Підбиття підсумків

Рефлексія. Вправа «Газетний заголовок». Уявіть себе журналістами, які мають написати статтю (наприклад, про життя в Геть-Звідси, про дружбу Бруно і Шмуля, що з ними сталося). Редакційне завдання – дібрати вдалий і лаконічний заголовок, наголосивши в ньому на тому, що на вашу думку було найважливішим.

Працюємо вдома

1. Прочитайте в підручнику уривки роману (с. 101–109).
2. Зіставте образи Бруно і Шмуля. У робочих зошитах заповніть порівняльну таблицю або «Кола Венна».